

Opera PLUS

hudba+tanec

váš informační portál
o opeře, hudbě a tanci

MusicOlomouc 2014
6. 5. 2014 18:30 Jitka Kocůrková

Prestižní festival soudobé hudby *MusicOlomouc* se konal šestým rokem, ve dnech 22. až 30. dubna. Pořadatelem je Univerzita Palackého v Olomouci a občanské sdružení MusicOlomouc. Realizační tým, tvořený především studenty katedry a občanského sdružení MusicOlomouc, se zasloužil o vynikající podmínky pro bezproblémový průběh všech představení. Na festivalu zaznělo sedmadvacet regionálních a tři světové premiéry. Ostatně, uvádění premiérových kompozic se stalo nedílnou součástí festivalu již od začátku jeho existence. *MusicOlomouc* je polystylový a polyžánrový festival, otevřený širokému spektru soudobé hudby. Precizně promyšlená dramaturgie muzikologa, pedagoga a skladatele **Jana Vičara** zprostředkovala posluchačům komorní koncerty, vokální sbory a ansámby, avantgardní i jazz rockovou a elektronickou hudbu. Přednášky či besedy s interprety a skladateli před každým představením obohacují vědomí o soudobé hudbě erudovaných posluchačů a přibližují tento fenomén i běžným posluchačům, o které každoročně není nouze. Zaplněné sály svědčily o obrovském zájmu, kterému se festival v Olomouci několikátým rokem těší.

Zahajovacího koncertu se zhostil mladý a svěží **Orchestr Berg** pod taktovkou dirigenta a uměleckého vedoucího souboru **Petera Vrábela**.

Taktéž uvedená díla patřila mladým českým skladatelům. Orchestr se zaměřuje na uvádění děl současných a dvacátého století, navíc si vybírá i zajímavá, až nekoncertní místa (metra, industriální prostory), která umocňují a vyzdvihují specifičnost dané hudby. Palác Bohemia se sice k takovým místům neřadí, ale jinak výběr prostředí osvěžil jinak zažitá místa tohoto festivalu. *Večere na konci světa* Jana Trojana vyzdvihla nevšednost využití smyčcových nástrojů v kombinaci se zvukovými ruchy akordeonu (**Josef Hřebík**). Výraznou stopu na posluchačích zanechala skladba *Lacrimosa* Slavomíra Hořínka (sám autor hrál na tam-tam) pro barokní housle (**Adéla Štajnochrová**), koto (**Anna Romanovská Fliiegerová**), tam-tam a smyčce.

Dílo umně propojovalo původní křesťanské téma utrpení, barokní instrumentální techniku, prvky východního náboženství a kompoziční principy soudobé hudby. Půlka koncertu končila premiérou *Koncertu* pro violoncello a smyčcový orchestr olomouckého skladatele Tomáše Hanzlíka. Violoncellového partu se energicky zhostil **Lukáš Polák**. Posluchači znali Hanzlíkovy tvorby vlastně ani nemohli být překvapeni, neboť skladatel sáhl ke svým osvědčeným technikám minimalismu a neobaroka. Vtipné využití nasamplovaných pingpongových míčků pro rytmické doplnění orchestru využil **Michal Nejtek** ke své skladbě *Nocturne with Ray*, dále se představil olomoucký **Ženský sbor Lenky Dohnalové-Mlynářové**. O doplnění orchestru o cembalo (**Monika Knoblochová**) se postarala kompozice Jany Vöröšové *Havran a moře*, kde opět zavládla netradiční kombinace smyčců, akordeonu a v současné hudbě stále více uplatněného cembala. Strhující zvukovou a vizuální tečku za prvním koncertem zaznamenalo dílo *Le ballet mécanique* Jana Duška, kde hudba doplňovala projekci němého filmu Fernanda Legéra.

Další koncert nesl název *Ivan Myslikovjan & Saxofon & Elektronika*. Interpret a skladatel, alias **Ivan Myslikovjan**, nabídl posluchačům dávku svých remixovaných tanečních skladeb převážně ve stylu chill out.

Dále se tento umělec ubírá i směry drum 'n' bass, new-age a diskotékovými beaty. Ve svém představení střídal akustický i elektrický (EWI) saxofon a využíval nahranych samplů. Tato one-man show si možná našla své posluchače, ale jinak lze považovat zařazení tohoto koncertu jako kontroverzní zpestření festivalu. Možná by této produkci spíše prospěla klubová atmosféra než prostory univerzitní kaple.

Pod taktovkou **Petra Vronského** zazněly orchestrální a instrumentálně-vokální skladby současných českých autorů v podání **Moravské filharmonie**.

Za přítomnosti téměř všech autorů (Franz, Kurz a Hejnar) vládla Redutou skvělá atmosféra z ojedinělých skladeb současnosti. Premiérově byla uvedena témbrově laděná symfonická báseň *Radobyl* Vladimíra Franze. Orchester zde vyzdvihl především dynamickou složku skladby, což bylo jejím stěžejním pilířem. *Koncert* č. 3 pro klavír, orchestr a elektroniku „památce Bohuslava Martinů“ Ladislava Kubíka nadechl přirozeným propojením a střídáním reálného zvuku orchestru se záznamem uváděným z reproduktorů (úryvky z děl Bohuslava Martinů), precizním sladěním v částečném prolínání jednotlivých složek a též nemalému výkonu klavíristy **Reada Gainsforda**, ačkoli nešlo o typické sólové hraní. Sympatické a vtipné byly klavíristovy barevné ponožky, interpret si musel být vědom jejich prozrazení, tak proč jej nezmínit.

Po přestávce zazněla další premiéra, *Strom života*, obraz pro symfonický orchestr od Ivana Kurze. Skladba jako by byla tvořená renesančním autorem zabývajícím se veškerými vědními poznatky, astrologií, alchymii, odkazy starodávných civilizací, ale v současném pojetí. Dokonale inteligentně promyšlená kompozice obsahující v sobě symboliku, posloupnosti kvintového kruhu a vyšších harmonických tónů, po formální stránce kopírující lidskou DNA. Zaručeně nejzajímavější a nejcitlivější skladba večera. Sám autor za nastudování a provedení skladby poděkoval Moravské filharmonii a Petru Vronskému, též vyzdvihl renomé festivalu, který pocituje jako „jedno z nejvýznamnějších hudebních pódíí současnosti“.

Večer korunovalo čtyřdílné oratorium z roku 1997 *Stabat Mater* olomouckého skladatele a pedagoga Roberta Hejnara. Není od věci podotknout, že dílo by spíše vyznělo v sakrálním prostoru s adekvátními píšťalovými varhanami, neboť se s nimi v oratoriu významně počítá jako se sólovým i doprovázejícím nástrojem. Přesto si skvěle s digitálními pedálovými varhanami poradil významný olomoucký varhaník **Karel Martínek**. Pěveckých sólových partů se ujaly pěvkyně **Lucie Silkenová** (soprán) a **Sylva Čmugrová** (alt), obzvláště sopránistka dokázala svůj hlas dostat ve vypjatých místech do nezvyklých výšek.

Nevinnou (a sám autor podotýká jako *deus ex machina*) komentující složku vyplnil brněnský dětský sbor **Kantiléna** (sbormistři **Michal Jančík** a **Jakub Klecker**) s malým, ale přesvědčivým sólem mladé zpěvačky **Markéty Toufarové**.

Večer cembalistky **Moniky Knoblochové** a **Pražských pěvců** nabídl díla dalších českých autorů a rusko-německého skladatele Schnittkeho. Koncert rovněž nahrával Český rozhlas 3 Vltava.

Posluchači se dočkali velkého zážitku vokálního umění i špičkové cembalové interpretace soudobé hudby. Úvodní skladba pro sólové cembalo *Labyrinth* Lukáše Sommera plně svým názvem podtrhla charakteristiku díla, spleť skladebné postupy a technicky náročná pojetí. Těžko zhodnotit, jak moderně pojatý způsob použití cembala a využití jeho do jisté míry omezených zvukových možností působí na běžné posluchače. Já osobně jakožto cembalistka velmi vítám tuto úžasnou příležitost seznámení se s moderní tvorbou pro cembalo. *Čtyři sonety* Zdeňka Lukáše pro sbor pod vedením **Stanislava Mistra** nijak nenadchly, ani neurazily, jednoduše dobře zvolená cesta na rozjezd.

Příjemnou změnu přinesl však průběh dalších skladeb. Vnoření se do spirituální přírody umocnila skladba *Haiku* pro cembalo a zvukový pás od Martina Smolky. Ad libitum přidávané reprodukováné zvuky zpěvu ptáků a přírody se prolínaly s pásmy technicky náročných a meditativních cembalových částí. Škoda jen, že nelze zajistit v průběhu koncertu absolutní čistotu zvuku, aby atmosféru neprotínaly rušivé zvuky z útrob školy, chodeb a s kaplí sousedící cestou dlážděnou žulovými kostkami. Skladba *Aqua et Vino* Lukáše Hurníka, další premiéra na festivalu, zazněla v podání cembalistky, sboru, **Karla Zakopala** (kontrabas) a **Ladislava Bilana ml.** (bicí). Svěží, vtipná, rytmická

a pulzující skladba za umocnění osobní účasti samotného autora. Jednotlivé tóny, složky a části skladby jako by hrály na pomyslných chuťových pohárcích při fiktivní hudební degustaci.

Fantazií pro velký smíšený sbor a capella *Strážci výšek* Mikoláše Troupa pokračovalo perfektní představení Pražských pěvců. Složitý spletenec jednotlivých hlasů, melodií, slov, rytmů, vysokých poloh a disonancí vytvářely ve výsledku zážitkový tok vokální hudby. Sólový *Diptych* pro cembalo Jiřího Temla umožnil vyniknout interpretačním kvalitám Moniky Knoblochové i možností moderního pojetí cembala. Nerada používám klišovitě fráze o pohlazení na duši, ale do jisté míry se tak dá vyjádřit hudba a provedení první části *Koncertu* pro sbor Alfreda Schnittkeho. Pražští pěvci pod vedením Stanislava Mistra, který se na mnoha místech koncertu blýskl svými sólovými vstupy, se poklidně rozloučili s olomouckým publikem.

Za vrchol festivalu lze bez rozpaků označit koncert *Prostý prostor versus Hrubá hmota* německo-rakousko-švýcarského komorního ansámblu **Praesenz**, logicky dramaturgicky umístěný za polovinu festivalu a ne zcela nakonec, jako eso z rukávu vytáhnuté těsně před cílem. Jestli dosud za celou historii konání festivalu zaznělo už ledasco, tak ohlasy a zjevné nadšení přítomných posluchačů potleskem sdělovali, že právě toto již dlouho chtěli slyšet. Ona novost hudebního sdělení, zvukové možnosti klavíru (**Reto Staub**), violoncella (**Jan-Filip Ťupa**) a nezřídkla slychaný kontrabasový klarinet (**Richard Haynes**, klarinet) naplnily očekávání, která by vlastně málokdo dokázal pojmenovat.

První část koncertu se nesla pod titulem *Prostý prostor*, což bylo převzato ze stejnojmenné skladby z roku 2006 Miroslava Srnky. Kompoziční prostředky skladby *Prostý prostor* pro violoncello a klavír nastínily, jak bude avantgardní večer probíhat. Další skladby *Im Angesicht des Zweiflers* německého autora Sidneyho Corbetta, *Aer* rakouského skladatele Beata Furrera a *Rhymer's Ayre II* Jana Masanetze, taktéž německého autora, byly již pro celé obsazení ansámblu. Interpreti předváděli krajní možnosti svých nástrojů, hra na preparovaný klavír byla místy jen těžko uvěřitelná. Druhá polovina vystoupení souboru Praesenz přinesla *Hrubou hmotu* v podání dvou kompozic, *Mirror Stratum* Američana Timothy McCormacka a „*allmählich aber die Gedanken einschläfernd*“ – *Armutzeugnisse II* německého autora Hannese Seidla. V této části byl využit též netradiční kontrabasový klarinet, v druhé skladbě interpreti doplňovali hru tohoto nástroje využitím běžných „rušičů“ v domácnostech, které ovlivňují hracího interpreta. Do kompozice zazněly zvuky fěnu, ručního šlehače, televize.

Závěrečný koncert patřil brněnskému vokálně-experimentálnímu souboru **Affetto** (**Jan Mikušek** – kontratenor, **Vladimír Richter** a **Marek Olbrzymek** – tenor, **Aleš Procházka** – bas).

Skladby, které poslední večer zazněly, patřily převážně moravským autorům. Jak název úvodní skladby napovídá, *Requiem. Hommage à Jean Ockeghem* Michala Košuta, šlo o hudební zpracování napodobující polyfonické techniky z patnáctého století, které v novodobém pojetí vokální čtyřhlas Affetta skvěle ovládl. Exoticky laděný kus na slova indiánského kmene Kečů *Mamay* francouzsko-bolivijského autora Remberta Herbase zazněla v české premiéře za doprovodu varhaníka **Martina Jakubíčka**.

Návrat k poklidnému polyfonnímu zpracování přinesly Jakubíčkovy tři duchovní kompozice *Angelus*, *Ave Maris Stella* a *Ad Dominum cum tribulatione clamavi* za jeho varhanního doprovodu, který dopomohl skladbám k větší zvukové plastičnosti. Folklor zašitý pod kůží snad každého z nás se též v posluchačích nadšeně probudil a nadchl nápaditým zpracováním Jana Vičara tří *Zpěvů z Kopanic*. Závěrem zazněly kompozice brněnských autorů Miloše Orsona Štědroně *Pasejemá* a *Glosy ze Švejka* Miloše Štědroně, která jako by byla šitá na míru tomuto souboru. Tak jako má hudba neomezené možnosti vyjádření, tak i Affetto na každém svém vystoupení dokazuje, že je schopno neomezených interpretačních možností.